

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden palvelujärjestelmän uudistusta koskeva lausunto

KH 02.02.2026

26/00.04.01/2026

Valmistelija

Kunnanjohtaja Jaakko Kuronen

Toimivalta

Hallintosäännön 25 §:ssä määritellään kunnanhallituksen toimivalta. Kohdassa 18) määrätään, että kunnanhallitus päättää lausuntojen antamisesta kunnan kannalta merkittävissä asioissa.

Asia

Pohjois-Savon hyvinvointialue pyytää kuntien lausuntoja mielenterveys- ja päihdepalveluiden palvelujärjestelmän uudistusta koskevasta valmisteluaineistosta. Kyseessä on osa hyvinvointialueen laajempaa palvelujärjestelmän uudistusohjelmaa, jonka tavoitteena on vastata kasvavaan palvelutarpeeseen, parantaa palveluiden vaikuttavuutta sekä vahvistaa perustason palveluja.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden uudistuksessa tarkastellaan koko palvelukokonaisuutta lasten palveluista ikääntyvien palveluihin saakka. Valmistelussa painottuvat perus- ja erityistason palveluiden integraatio, palvelupolkujen selkeyttäminen sekä toiminnan sujuvoittaminen. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on oikea-aikaisen tuen ja hoidon vahvistaminen, jotta raskaampien ja kustannuksiltaan kalliimpien palveluiden tarvetta voidaan ehkäistä ennalta.

Uudistuksen valmistelussa esitetään, että mielenterveys- ja päihdepalvelut organisoidaan jatkossa nykyistä yhtenäisempänä kokonaisuutena. Palvelutuotanto perustuisi kolmen aluekeskuksen malliin (Kuopio, Iisalmi ja Varkaus), joita tukevat lähipalvelut, digitaaliset palvelut sekä liikkuvat palvelumuodot. Samalla tavoitteena on vahvistaa perustason mielenterveys- ja päihdepalveluja ja parantaa hoitoon pääsyn sujuvuutta koko hyvinvointialueella.

Hyvinvointialue on todennut, että mielenterveys- ja päihdepalveluiden tarve Pohjois-Savossa on valtakunnallisesti korkeaa ja kustannukset ovat olleet maan suurimpia. Tämän vuoksi palvelujärjestelmän uudistamista pidetään välttämättömänä sekä asukkaiden hyvinvoinnin että hyvinvointialueen talouden kestävyyden näkökulmasta.

Joroisten kunnan lausunnossa on tarkoituksenmukaista tuoda esiin kunnan näkökulma erityisesti lähipalveluiden saatavuuden, palveluiden saavutettavuuden sekä varhaisen tuen ja hoidon merkityksen osalta. Lausunnolla kunta haluaa vaikuttaa siihen, että uudistuksen toimeenpanossa huomioidaan myös pienten ja maantieteellisesti etäämpänä sijaitsevien kuntien asukkaiden palvelutarpeet. Uudistuksen esittely on esityslistan oheismateriaalina ja se löytyy verkosta osoitteesta <https://pshyvinvointialue.fi/palveluj%C3%A4rjestelm%C3%A4n-uudistus>

Lausunto

Joroisten kunta pitää mielenterveys- ja päihdepalveluiden uudistamista lähtökohtaisesti tarpeellisenä ja ajankohtaisena. Uudistuksen tavoitteet palveluiden yhteensovittamisesta, peruspalveluiden vahvistamisesta sekä hoidon oikea-aikaisuuden parantamisesta ovat kannatettavia. Kunta kuitenkin korostaa, että uudistuksen toimeenpanossa on erityisen tärkeää varmistaa lähipalveluiden todellinen saatavuus koko hyvinvointialueella.

Joroisten kunta painottaa, että mielenterveys- ja päihdepalveluiden tulee olla saavutettavissa mahdollisimman lähellä asiakkaiden arkiympäristöä. Lähipalvelut ovat keskeisessä roolissa erityisesti niiden asukkaiden kohdalla, joiden toimintakyky, taloudellinen tilanne tai elämäntilanne vaikeuttaa palveluihin hakeutumista kauemmas. Palveluiden liiallinen keskittäminen voi heikentää yhdenvertaisuutta ja lisätä riskiä siitä, että avun tarve jää tunnistamatta tai hoito viivästyy.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää heikommassa asemassa oleviin väestöryhmiin, kuten lapsiin ja nuoriin, ikääntyneisiin, pitkäaikaissairaisiin sekä niihin henkilöihin, joilla on samanaikaisesti sosiaalisia ja terveydellisiä haasteita. Näiden ryhmien kohdalla palvelupolkujen sujuvuus, matala kynnys ja nopea hoitoon pääsy ovat ratkaisevia tekijöitä hoidon vaikuttavuuden kannalta.

Joroisten kunta korostaa varhaisen tuen ja hoidon merkitystä sekä inhimillisestä että taloudellisesta näkökulmasta. Oikea-aikaisesti toteutettu hoito ja tuki voivat ehkäistä ongelmien vaikeutumista, vähentää raskaampien ja kalliimpien palveluiden tarvetta sekä tukea ihmisten toimintakykyä ja osallisuutta. Varhainen hoito ei ainoastaan paranna yksilön hyvinvointia, vaan tuo myös merkittäviä säästöjä hyvinvointialueen taloudelle pitkällä aikavälillä.

Jotta varhainen puuttuminen ja hoidon vaikuttavuus voivat toteutua, palveluiden on oltava saatavissa nopeasti ja lähellä. Digitaaliset ja liikkuvat palvelut voivat täydentää palveluverkkoa, mutta ne eivät voi korvata lähipalveluja kaikissa tilanteissa. Uudistuksen jatkovalmistelussa ja toimeenpanossa onkin huolehdittava siitä, että lähipalveluiden rooli säilyy vahvana ja että palveluiden saavutettavuus turvataan tasapuolisesti koko hyvinvointialueella.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Jaakko Kuronen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus antaa Pohjois-Savon hyvinvointialueelle esittelytekstin mukaisen lausunnon.

Päätös